

Oponentský posudek

Šárka Pavlíčková: Dům U Černé Matky Boží v Praze, 2015

Bakalářská diplomová práce

Diplomandka se ve své bakalářské práci rozhodla ověřit své schopnosti umělecko-historické analýzy na uceleném monografickém zpracování architektonického díla od Josefa Gočára z let 1912–1913.

Metodologicky vychází z dosud publikované literatury, jejíž přehled podává v kap. II. Bohužel už ale nepřichází s jejím kritickým zhodnocením, pouze shrnuje jejich obsah. Pokládá tak za zjevně rovnocenné zdroje populárního průvodce *Ezoterická Praha* a vědecké monografie R. Šváchy *Lomené, hranaté a obloukové tvary* nebo *Český kubismus 1909–1925*. Zcela zde pomíjí obě monografie Josefa Gočára (1958 a 2010), které by jí pomohly formovat východiska i potřebný kritický přístup.¹

Autorka se zjevně inspirovala sborníkem *Kubismus v české architektuře: Sto let poté* (2013), kde na jedné straně inklinuje k zúžení pojmu kubismu, jak navrhuje příspěvek Jindřicha Vybírala, na straně druhé ale pojem kubismu rozšiřuje v intencích kapitoly Rostislava Šváchy. Dlužno poznamenat, že druhý přístup sklidil na předemtné konferenci velkou vlnu kritiky a autorka zvláště v závěrečné kapitole přisuzuje „kubistické“ vlastnosti řadě světových současných staveb (vč. Guggenheimova muzea v Bilbao nebo Haus Bowler v Kalifornii), což je velmi diskutabilní. Ahistorické tápání mezi pojmy „kubistický“, „kubizující“, „kubatura“, „krystalický“ je ostatně příznačné pro celou práci.

Na práci lze vyzdvihnout především tendenci zúžit pojem kubismu a v případě sledované stavby jej rekonstruovat. Sebevědomé prohlášení „Stavba je považována za kubsitickou, avšak kubistická v podstatě vůbec není“ ale bohužel není nijak argumentačně podloženo, stejně jako několikrát opakující se vágní konstatování „spojení tradice s modernou“. Zde se přímo nabízí výkladový rámec představený Jindřichem Vybíralem v knize Leopolda Bauera o uplatnění historismu v moderně,² nebo přímo v případě Gočárovvy tvorby dříve publikované stati Rostislava Šváchy, který u Gočára rozpoznal tendence klasicismu či biedermeieru.³

Za největší nedostatek práce považuji absenci práce s prameny. Autorka v celé textové části neuvádí, zda se seznámila s originály Gočárových plánů (které jsou od ledna t. r. přístupné badatelům v Gočárově fondu NTM). Z práce se zdá, že pracovala pouze se sekundárními reprodukcemi, což považuji u monografického zpracování stavby za nepřijatelné.

Práce má poněkud zmatenou strukturu – začíná představením literatury, pokračuje popisem projektu, popisem interiéru, popisem exteriéru (logičtější bývá opačné pořadí), pokračuje snahou o začlenění stavby do kontextu české moderní architektury (kde však autorka pracuje se značně zjednodušeným lineárním „husím pochodem stylů“, jak takové pojetí kritizoval už Wilhelm Pinder, kde uvádí značně diskutabilní závěry⁴), dále přechází obecně ke kubistické architektuře v Čechách, kde rovněž pracuje se značně zkreslenými informacemi hodných turistických průvodců. Fakta a argumenty řadí v podstatě náhodně. V hledání obecných „vlivů“ kubismu, jež obecně nepovažuji za

¹ Kritický postoj lze zaujmout hlavně k druhé jmenované, srov. Dvořáková, Dita. Gočárovvy "tvůrčí etapy". *Art+Antiques*, 2011, č. 7–8

² Vybíral, Jindřich. *Leopold Bauer - heretik moderní architektury*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2015, s. 178 et al.

³ Švácha, Rostislav. Josef Gočár: klasika a moderna. *Výtvarná kultura* 9, 1985, č. 4, s. 63–64.

⁴ Třeba, že neznáme kubistický interiér, přestože kubismus byl vedle pozornosti fasádě zaměřen právě na interiér. Kubismus v české architektuře vznikl naopak právě Janákovými skicami krystalicky tvarovaných interiérů.

příliš plodné, vynechává diplomandka poválečné kubizující návraty a syntézy, které pouze v jedné větě označuje za „nepříliš kvalitní“, a věnuje se jakýmsi aluzím v současné architektuře. Souvislost s pojednávaným samotným domem U Černé Matky Boží se zde zcela vytrácí, což ostatně přiznává i autorka: „mohou a nemusí být vázány na dům U Černé Matky Boží“. Lze se pak oprávněně ptát po relevanci celé této stati.

Lepší pozornost mohla autorka věnovat reflexi kubismu památkovou péčí, spokojila se pouze s jedinou odmítavou kritikou, patrně opět vyčtenou pouze ze sekundární literatury, ačkoli věstníky Klubu Za starou Prahu jsou volně dostupné. Dobová kritika Klubu Za starou Prahu byla namířena spíše proti zboření dřívější zástavby, neměla co do činění s Gočárovým návrhem.⁵ Kubismus byl naopak považován za velmi vhodný pro nové vstupy do historického prostředí. Analýza vztahu památkové péče k jednotlivým kubistickým realizacím mezi lety 1911–1914 by byla rovněž nosnou kapitolou.

Nosnou linií mohlo být autorce také sledování typologických proměn obchodního domu v době kolem roku 1910, které by práci ušetřily řady nepravděpodobných a zmatených argumentačních konstrukcí, založených na hledání „formálních vlivů a inspirací“. Lepší srovnání by si zasloužil hlavně Gočárův Wenkeův dům v Jaroměři a Dům U Černé Matky Boží v Praze.

Autorka s oblibou označuje prvenství v různých oblastech různých staveb a děl, často však nemá pravdu (např. prvními projevy kubismu v architektuře byly skici Pavla Janáka a prvním kubistickým návrhem byl patrně arch. návrh V. Hofmana, publikovaný ve Stavbe v r. 1910).

Práce vykazuje řadu překlepů, chybných větných konstrukcí a stylisticky nevhodných formulací, které hraničí s hovorovou mluvou: „Ovšem přijetí kubismu, natož pak v architektuře nebylo vůbec růžové“, „Jsme znovu u toho...“. Práce vykazuje i řadu odchylek od citační normy, místy chybí povinné bibliografické údaje (stranové rozsahy u článků a kapitol, místo vydání apod.).

Autorka mohla práci zaměřit na solidní monografické zpracování objektu, což zdaleka není jednoduchý úkol. Držet se mohla tradičního postupu, jak jej popsal třeba Meyer Shapiro: 1) formální analýza, 2) sémiotický výklad (zde např. ideje „za“ architektonickým kubismem) 3) společenský kontext 4) materiální nosič (v tomto případě konstrukce, materiál, realizátoři, výrobci) 5) druhý život díla.

Přičteme-li velmi nahodilé a zmatené používání odborné terminologie, např. když zaměňuje geometrii se stereometrií, poválečné stavby tzv. „třetího“ kubismu zcela nepochopitelně označuje za bizarní apod., neukazuje práce na příliš přesvědčivé zvládnutí principů i pochopení smyslu umělecko-historické práce.

Navrhované otázky do rozpravy:

Proč si diplomandka myslí, jak uvádí, že se moderní architekti uchýlovali k využívání tradicionalismů, historismů, případně klasicismů při realizaci svého pojetí modernismu?

Do jaké míry považuje diplomandka architektonický kubismus za autochtonní a originální modernistickou inovaci?

Jaký byl vztah ke kubismu Kotěrovy architektonické školy – samotného Kotěry nebo Otakara Novotného (o němž se v práci také zmiňuje)?

---

⁵ Srov. např. *Věstník Za starou Prahu*, roč. 1911, s. 9 a 11

Jaký diplomandka vidí smysl ve vztahování současných světových architektur, které vycházejí z dekonstrukce, brutalismu, postmoderny, k fenoménu architektonického kubismu, který u nás definitivně skončil s prosazením konstruktivistické generace kolem roku 1925?

Navrhované hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě, pro její zjevné nedostatky navrhuji hodnocení práce známkou **dobře**.

V Praze-Hostivaři, 30. května 2015

A handwritten signature in black ink, reading "L. Zikmund-Lender". The signature is written in a cursive, somewhat stylized script.

Mgr. Ladislav Zikmund-Lender,
Vysoká škola uměleckoprůmyslová